DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

FEBRE NERVOSA:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOSHUA DIXON

BRITANNUS.

Prid. Id. Septemb. hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR, AULD, et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXVIII.

For
Dr. Moncrieff
from
his humble St.
The Author

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

GULIELMO BROWNRIGG, M.D. S.R.S.

VIRO FAMAM, INGENIO ET DOCTRINA

PUBLICE PARTAM,

RE IPSA ANTEVENIENTI,

MORUM INTEGRORUM SUAVITATE,

IN AMICOS BENEFICENTIA,

IN OMNES BENEVOLENTIA, PRIVATAM VITAM

ILLUSTRANTI,

STUDIORUM QUAE DOCTIS ET FIDIS CONSILIIS

SEMPER REGERE DIGNATUS EST;

HOS PRIMOS FRUCTUS,

EA QUA DECET REVERENTIA,

DICANDOS CENSUIT

JOSHUA DIXON.

DISPUTATIO MEDICA

DE

FEBRE NERVOSA.

MORBUS de quo acturus ſum febris illa lenta et longa eſt, ab Anglis, qui eum prae caeteris gentibus accuratius tractarunt, Febris Nervoſa, SAUVAGESIO, Typhus Nervoſus, nuncupatus.

CUJUS ſi locum noſologicum requiras, apud eundem ſcriptorem eſt quartum genus primi ordinis claſſis ſecundae, quae febres comprehendit. Idem, hujus generis, ut et reliquorum omnium, eodem ordine comprehenſorum, communem notam addit: "Pyrexiam ſemel creſcentem, ſemel decreſcentem, in decurſu aegritudinis." Quod diſcrimen, cum plerorumque medicorum de acceſſionibus febrilibus ſive opinionibus ſive obſervationibus conveniat, nos nihil novare, nec communi noſtram ſententiolam opponere, ſtatui-

mus. Solum doleo, quod cum optimus noſter Praeceptor CULLENUS hoc ipſo tempore prorſus aliam de febribus doctrinam, et multo hac elegantiorem omnium judicio, tradat, ea ſero mihi, qui jam ante hanc diſputationis materiam compoſueram, et fruſtra auxilio, veniat. Tanta igitur auctoritate privatus, e reliquis optima quaque, et prae caeteris clariſſimi viri HUXHAMI, uti non dubitabo. Neque non, ſi qua mihi ad animum ex Culleniana doctrina forte occurrerint, per occaſionem ſubinde interponam.

FEBRIS nervoſa eſt continuarum febrium ſpecies, ubi pulſus quaedam fere ſed cum debilitate frequentia eſt, calor augeſcit, vires cito franguntur, et omnia, quam pro febris vehementia, graviora reperiuntur.

MORBI HISTORIA.

FEBRIS nervoſa obſcuris admodum initiis paulatim advenit. Febricitaturi primum a ſolitis negotiis et oblectationibus alieni, omnium fere rerum taedio ſeu anxietate inenarrabili, et membrorum laſſitudine, adficiuntur. Somnus, vigiliis aut ſomniis interturbatus, parum eos reficit; cibus faſtiditur; atque eae moleſtiae

moleſtiae per aliquot interdum di s ita permanent, ut neque febricitare homines, nec integra uti valetudine, videantur.

Postea horror quidam ſentitur, quem calor plerumque naturali major excipit. Lingua inſoliti nihil fere habet, niſi quod muco interdum obducitur. Sitis memorabilior nulla eſt. Poſtremo, arteriarum percuſſus parvi, citi, et celeres, ſubeſſe febrem, ſignificant. Mox graviora ſequuntur. Praeterque cibi faſtidium, nauſea ad vomitum, eumque pituitoſum, uſque interdum augeſcens, ventriculum male habet. Praecordia quaſi opprimuntur; caput veluti vertigine aliqua circumrapitur; et mente confuſa, cogitandi tenor ſubinde diſrumpitur. Denique tantum ſenſuum acumen eſt, ut omnis lux, ſtrepitus omnis, ac propriae quandoque vocis ſonus, moleſte toleretur. Quae mala quotidie mane aliquantum ſublevantur, quotidie ſero veſpere redintegrantur. Atque is fere per ſeptem primos dies rerum ſtatus obſervatur. Poſt quod tempus,

Omnia in pejus ruere ſolent; capitis, praecipue occipitis, dolor obtuſus creſcit. Nonnulli et ſomno et quiete carent; aliis illius eſt cupiditas. Pulſus tum citatiores, tum debiliores, tum tremuli fiunt, tum denique per brevem

brevem moram ſubinde intermittuntur. Areſcit lingua, et exſerta tremit. Neque nunc quidem ſitis ſubeſt. Tremunt manus, ac tendines ſubſiliunt. Error mentis in delirium creſcit; ita tamen ut ab adſtantibus aut conſuetis rerum ſignis objectis, cum memoriae integritate, judicii conſtantia cito reduci poſſit. Jamque tanta eſt membrorum omnium imbecillitas, ut omnem vel leviſſimum corporis motum animae defectiones ſubſequantur. Auditus, qui adeo acutus ante fuit, nunc hebetatur; aures tinniunt. Caput ſimul ardet, ſimul frigidus mador manus ac pedes afficit. Qui frigidus ſudor alias ſummum totum corpus, praecipue narium auriumque extrema, tenet. Urina limpida, aquae purae inſtar, eſt; eadem, alias ſerum lactis, alias cereviſiam vappidam, refert.

Videamus deinceps quae ſigna, ſive ad ſalutem ſeu ad perniciem, tertium et ultimum tempus diſtinguant; et ab illis initium ſumatur.

Salutaria fere haec reperiuntur: Ptyaliſmus ſeu ſalivae ſputum, circa labra exanthemata quaedam ſeu aphthae albeſcentes, adparent; item puſtulae miliares, fuſa alvus, ſudor ubique aequalis, abſceſſus, et ſimilia, conſpiciuntur.

ciuntur. Quibus, ſi morbus ex toto non tollitur, tamen nunquam non plurimum levatur. Quae itaque pro morbi judicatione habeantur. Idem tamen alias ſine ulla judicatione, ulla humoris profuſione evidentiore, etiam ſolvitur. Nonnulli quoque ita ad ſanitatem reducuntur, quaſi e profundo ſomno evigilantes.

Rursus, ſi finis exitialis miſeros, quod ſaepe fit, exſpectat, dira deinde rerum facies cernitur. Arteriarum pulſus adeo veloces, adeo tremuli ſunt, ut, admoto digito, comprehendi eorum numerus nequeat. Sudoribus frigidis aegrotantes colliqueſcunt. Iidem alto et ineluctabili delirio obſtupeſcunt; digiti aſſidue in veſte ſtragula floccos carpunt; vox tremit, aut parum ſignificat; aegre aut non omnino devorari poteſt; ſpiritus luctuoſus cum ſtrepitu et ſuſpirio eſt; idem interdum ex toto intercipitur; vultui mors accubat; digiti et ungues extremi liveſcunt; vis muſculorum motrix, omnis vis mentis, perit; ſphincteres reſolvuntur; urina et ſtercus, neſcio homine, ſponte profluunt. Quibus omnibus aerumnis convulſiones ſupervenientes, ſoluto vitae quicquid adhuc ſupereſt

reſt vinculo, miſeros et afflictos morti demum tradunt.

Eodem hoc, ſcilicet, extremo morbi tempore, ſaepe putridae quoque notae ſupra expoſitis permiſcentur, et periculum etiam augent. Hujuſmodi ſunt aphthae fuſci coloris; livida quaedam nigreſcentia; alvus ultra modum fuſa; ſudores colliquantes; et tergi prius cute nudati, gangraena, et alia his ſimilia. Neque devorandi ſupra reláta difficultas, cum ſingultu conjuncta, non durum eventum ſignificant.

Ita a leviſſimis initiis hic morbus ortus, neque durius quicquam interminatus, fatalem ſaepiſſime eventum trahit. Neque quiſquam mortalibus alius morbus contingit, ubi, ſive naturae potentia, ſive artis auxilium fruſtra, ſaepius eſſe reperitur. Quod ſi dies judicatorii minus à pleriſque medicis, cum in aliis, tum prae caeteris in hac febre, animadverſi ſunt; non ideo ſequitur, nullos omnino eſſe: Siquidem, ut dictum eſt, et aliquando judicatio manifeſta incidit; et ſi quando ea obſcurior eſt aut parum exploratur; tamen, quia vel primus morbi adventus, unde numerari incipi debet, non ſit notatus; vel

poſteriorem

poſteriorem progreſſum medicus, non uſque praeſens, parum animadverterit; vel victae aliquando vires naturae judicationis notas proferre parum valeant; ideo illud naturae opus ex toto ſaepe non obſervari poteſt. Huc accedit, quod ſeptentrionalium coelorum frigora majora motus febriles multum obſcurant; unde plerique recentiorum, praecipue qui in his Europae partibus artem exercuerunt, partim a praeceptoribus acceptam, partim ab ipſorum incuria ortam, in opinionem pervenerunt, quaſi nulli motus praeter acceſſionem et deceſſionem unam, nulli dies critici, febribus ſubeſſent. Quam utique opinionem falſam eſſe, ſupra pertexta morbi hiſtoria declarat. Ubi quotidie mane et veſpere mutationes incidere, et profuſionem humoris judicatoriam morbum in melius vertere exploratum eſt.

Verum, licet a magno viro Culleno, qui doctrinam de diebus judicatoriis et motibus febrilibus fuſius ſaepe et clarius nos docuit, ego quoque inſtructus, iſtos motus eſſe minime quidem addubitem: Tamen, quia omnia in hanc chartam argumenta congerere longum foret, neque ipſe dum in aliquam concinniorem aut commodiorem formam ea digerendi, prae aliis ſtudiis et negotiis, tempus habeam; eam

eam igitur rem, aliis olim exequendam, in medio nunc relinquam; neque, ut ſupra admonui, quicquam de recepta ſcholis prioribus doctrina novabo.

Febris nervoſae aetas certa non eſt; ita tamen ut ante decimum quartum raro jugulet, poſt viceſimum plerumque ſalutem promittat. Verum haec paulatim rediens, ſaepe diutius, raro intra menſtruum ſpatium, omni ex parte abſolvitur.

Morbi Diſcrimina.

Tradita ſupra febris nervoſae hiſtoria definitionem quoque traditam confirmat; quippe cum praecipua quibus hic ab aliis morbis diſtinguitur ſigna ad nervorum debilitatem omnia redeant; id quod mens delirio affecta, virium motricium debilitas, et arteriarum, licet citi, tamen imbecilli percuſſus, probant. Iis igitur notis haec febris, ubi jam provectior eſt, ab eo ſynocho qui, in inflammatione conſiſtens, febris cum inflammatione nuncupatur, clare dignoſci poteſt. Verum eaedem febres incipientes non ſemper adeo facile inter ſe diſcernuntur.

Nam

Nam nervoſa circa initia contrariam toto coelo alterius naturam haud raro mentitur. Cujus utique naturam niſi exploratam habeat medicus, et ab illa bene diſcretam norit, in medendi peſſimas turbas incurret, et pro ſalute perniciem certam feret. Ergo ex aliis rebus quibuſdam diſcrimina neceſſario ſunt petenda. Et primum, utrum febris genus per populum graſſetur, modo alterutrum graſſetur, conſiderandum eſt. Dein, ut ſanguinis detractionem homo ferat, arteriarumne pulſus deprimantur an attollantur; poſtremo, quae ſit febricitantis aetas, florentior an provectior; quod ſit anni tempus, frigidius an calidius; quae ſint corporis vires, majores an minores; perpendatur. Itaque, ſi febris nervoſa multis communis eſt, eo tempore quo in aliquo homine ſingulari ejus naturam inquiris; ſi poſt ſanguinem miſſum arteriae ictus non attolluntur, nec validiore vi infra digitum explorantis medici aſſurgunt; ſi provectior ejus qui febricitat aetas eſt, et corpus natura imbecillius; ſi praecipite aeſtate aut verna tempeſtate febris incipit; ſcire licet, eam nervoſam futuram eſſe. Contra, febris cum inflammatione per populum ſaeviens, validior poſt ſanguinem detractum arteriarum vehementia, aetas florens et cor-

pus robuſtum, hyems provecta aut vernum tempus, febrem cum inflammatione ſubeſſe, teſtimonio ſunt.

Porro, cum febrem nervoſam continuam eſſe poſuerim, neque motuum febrilium, qui funditus ad intermittentium naturam accedere videntur, rationem altius excuſſerim; inter hanc et intermittentes, ita ut ſub propria uterque morbus forma adparere ſolet, diſcrimen haud obſcurum eſſe poteſt. Scilicet, febres intermittentes, poſt aliquot horarum acceſſiones, intervalla integrae ſantitatis habent, et pro tot febribus quot acceſſiones iſtis intervallis diſtinguantur quaſi haberi poſſunt. Febris haec nervoſa nullum ſanitatis intervallum habet.

Verum, cum eadem quotidie mane levior, quotidie veſpero gravior, eſſe comperiatur, ut ne hanc mutationem bis quotidie fieri probare coner, quod utique non veriſimile non eſt; ideo neceſſe erit inter remittentes febres quae vulgo ſic appellantur et nervoſam diſcrimina indagare. Ergo dixiſſe ero contentus, remittentibus licet et nervoſae hoc commune ſit, ut febre ſit continua in utriſque; tamen vel hoc ipſum ad diſtinguendum ſatis eſſe, quod in illis remiſſio manifeſta quibuſlibet,

libet, in hac obſcura adeo plerumque ſit, ut etiam ſagaces medicos fugiat. Atque hinc fit ut, ad continuarum febrium claſſem nervoſam hanc febrem pertinere, omnes fere medici uno ore conſenſerint.

Postremo, quoniam febres putridae, quae dicuntur, et nervoſa, incipientes, non ſolum inter ſe ſimillimae ſunt, ſed ſaepe revera in unum commiſcentur; nos vero nervoſam ſolam, nulla putredinis ratione habita, conſideramus; idcirco, quibus notis alterae ab altera dignoſcendae ſint, paucis explanare ſtatui.

Prima nota ex inflammatione trahenda eſt, quae in nervoſae febris principio potius eſſe videtur quam revera eſt; in putridis manifeſta eſt. Cujus inflammationis haec ſunt ſigna propria: Primum, frigus, et hunc excipiens calor ubique per membra diffuſus, ubique magnus; item labrorum ariditas; ſitis vix reſtinguenda; pulſus arteriarum tenſi et pleniores; delirium furioſum; poſtremo, oculis rubor ſuffuſus, et arteriarum carotidum et temporalium vehemens pulſatio. Quae omnia, quanto plus inflammationis putridam, quam nervoſam febrem, habeant, ideoque quam diverſa utriuſque natura ſit, oſtendunt.

Alte-

Alterum diſcrimen etiam clarius putredinis ſigna praebent. Haec ſunt rerum per vomitum rejectarum copia et frequentia, in putrida quam in nervoſa febre multo major. Quarum rerum etiam ſpecies clare diſtat, cum cruentus et maxime biliofus in illa, in hac nunquam, niſi ubi morbus in unum commixtus uterque eſt, vomitus fere cernatur; item ſpiritus cum ardore male olens; urina rubra, ſaepius flaveſcens; linguae color ex albo per primos dies, mox in fuſcum, dein in nigrum mutatus; ſummum corpus praeter oculum ubique flaveſcens; oculi petechiis obſiti; poſtremo, ſudores graveolentes, omnia putredinem, contrariam typhi noſtri naturae, declarant. Utque eorundem affectuum, aliquibus initia obſcure, ita augumenta utriuſque mali peſtiferi liquido, omnibus diſcernuntur.

Cauſa opportunos huic morbo reddens

Est quaelibet partis nervoſae hominum debilitas. Itaque, quaecunque firmas noſtri partes reſolvunt, hujus generis ſunt: Qualia ſunt corporis aut animi labor ſupra vires, humorum profuſiones, et, prae caeteris, venus immodica;

immodica; victus tenuis et materie parum alente conſtans; animi adfectiones hunc deprimentes, et potius morando quam ſubito agentes; morbi priores, maxime qui putridi fuerint. Eundem habitum per populum infert coeli cum humore calor.

Cauſae morbum in habitu opportuno excitantes, ſeu Procatarcticae

Sunt praecipue frigus aut animum perturbationes deprimentes.

Frigus tanto potentior cauſa morborum ſit, quanto diuturnior, quanto major, aut ſubitum magis, offendit. Ejuſdem inſuper vim humor conjunctus intendit. Quae conditiones, ſi ſatis magnae ſunt, quaelibet corpora in morbos conjicient; ideoque frigus ſic agens abſolutum eſſe dicitur. Eaedem conditiones, ſi modo minores ſunt, aut aliquae deſunt, tantummodo nocent, prout quaedam corpora noxae magis, quam alia et plura, opportuna facta ſunt. Quin et, prout diverſa ea opportunitas eſt, alios ac deinde alios morbos inferunt. Atque ſic frigoris vires relativae nuncupantur; quia non quaelibet, ſed quaedam, corpora afficiunt, idque tantum conditione

conditione corporis data per quam nocere valent, ſcilicet opportuni habitus ratione habita. Ideoque rurſus, ubi propria vi nullam noxam, ſed accedente opportunitate, morbum faciunt, cauſae fiunt de quibus hic agitur, a GAUBIO poteſtates nocentes nominatae. Atque ſic quoque vel nervoſam vel cum inflammatione febrem excitabit frigus; prout corpus robuſtius huic, debilius illi opportunum, conditionem dat per quam dirigitur noxae eventus. Omnis frigoris vis ſedans eſt, ſeu vim nervoſam minus mobilem reddens. Quae vis, ſi magna eſt, contra frigoris actionem validius ob id ipſum reagit, et amiſſam ſuam mobilitatem ſeu vim frigoris ſedantem, tanto mobilior facta, compenſat. Et quoniam idem frigus, repulſa ab extremis vaſis vi nervoſa, ideo haec ſpaſmo afficit; ſic is, reſtituta in vaſa, et majore quidem impetu, vi nervoſa, ideo ſuperabitur; aut, ſi non protinus ſuperatus fuerit, cordis vis ſic quoque excita uſque inſtabit, donec magna ſanguinis copia, quoquoverſum miſſa, omnes ſecretiones ſpaſmo ſuppreſſas relaxans, et utraque via vaſa extrema reſolvens, ſpaſmum ſuperaverit. Quae quidem, ne longus ſim, quoad manebit ſpaſmus, et diſtendens ſanguinis

nis et contractilis vaſorum vis, adeo valide inter ſe renitens, ſanguinem citatum congerit, febris cum inflammatione dicenda eſt. Atque tantos hos motus, ſedans vis frigoris, in validas nervoſae poteſtatis oſcillationes elaſticas agens, pari modo facit ac pendulum vibratorium, quod a medio perpendiculari ſpatio ubi quieſcit, in alteram partem impulſum, non ſolum eo unde abiit redibit, ſed et tantundem in contrariam partem tranſibit, quantum in illam impulſu deceſſerat. Verum, ſi quid in priore parte quo ex quiete pendulum impulſum eſt praeterea repellit; machina non ſolum per idem ſpatium, ſed per tanto amplius tranſgredietur quanto major repulſus fuerit. Cui ſimili ratione finge, ante frigus admotum cor alicujus ſexageſies horae minuto; protinus poſt, quinquageſies; mox et in febrili jam motu, centies micare: Manifeſtum erit, vim frigoris ſedantem unam e ſex partibus ademiſſe; vim cerebri reagentem, quam frigoris ſtimulum dicas, et hanc et quatuor praeterea partes reſtituiſſe; ideoque cerebri reactionem, cum unam amiſſam et alteram ſuperadditam reſtituere debuerit, tribus partibus hanc ſummam ſuperare. Quod igitur diſcrimen partim inſitae cerebri vi, partim ſanguini

guini intus per ſpaſmum congeſto et percitato, tribuendum eſt.

Longe vero aliter frigus febres nervoſas excitat. Hic enim magna illa cerebri reagentis vi imminuta, nervorumque chordis et reliquis firmis, quorum tenſio certa oſcillationibus neceſſaria eſt, reſolutis et debilitatis, frigoris vis ſedans vel non ſuperatur, vel non ad ſalutem ſatis. Permanet igitur in extremis vaſis ſpaſmus, permanet oſcillationum quam frigus primum fecit debilitas, debileſque omnes hujuſmodi febrium motus, eoque diuturniores, erunt.

Ex animi deprimentibus affectibus metus et moeror praecipui ſunt.

Hi in cerebrum ſeu nervorum originem ſingulari vi agunt, et ſtatum ejuſdem excitatum imminuunt. Ut ideo nulla cauſa febris nervoſae potentior aut aeque forſitan potens ſit habenda. Idem poteſtatis nervoſae mobilitatem, conſimili frigori ratione, imminuunt, eamque aequaliter in omne corpus diduci prohibent. Atque ex eodem fonte, ſummi corporis ſpaſmus, et perſpiratio retenta, promanant. Quae ipſae noxae eo magis valebunt, quo magis ex improviſo incidunt; item, quo majores magiſve intenſae ſunt, quae ab-

ſoluta

ſoluta vis adpellatur; denique, ſi, corporis ſtatus ratione habita, nocent, is erit ſenſibilitas, aut rei quam deſideramus charitas, aut quam metuimus fictus animo terror. Eaedem perturbationes, ſi quando, ut ſuo loco dictum eſt, tardiores ſunt, aut morando, ideoque minore ſed longiore vi, agunt, non morbum excitant, ſed periculum ejus in morbum, data occaſione ſeu oblata poteſtate nocente, protinus erupturum creant: Ut ideo una eademque res prius pro ſeminio, ut Gaubius loquitur, poſtea pro poteſtate nocente ſeu excitante cauſa, agere quandoque queat; quod quidem et alias in ſimili re, et in cauſarum talium quaeſtione, dici quoque poteſt. Quod hoc exemplo apte illuſtratur. Amicus alter, morbo implicitus, alteri dolorem, timore et moerore mixtum affectum, creat. Qui affectus nunc lenior et diuturnior, cari capitis morte demum illata, efferatus erumpit; nec, niſi ſuperſtite in febrem conjecto, ſiſti amplius poteſt. Quod ſi mortuus e contrario vixiſſet, nihil ſecus alteri obtigiſſet. Verum, quo clarius iſtorum animi affectuum vis cognoſcatur, paulo fuſius de ejuſdem effectibus loquar.

In omni quaeſtione de oſcillationibus nervoſis laeſis, an eae quae in muſculis, an quae hos inter et ſenſorium, an quae in ipſo hoc, an quae inter ſenſorium et ſentientium nervorum extrema, potiſſimum, an omnes pariter, laedantur; item an fibrae muſculoſae, an nervorum chordae, an ipſum cerebri corpus, laeſa, nullo diſcrimine pariter oſcillationes afficiant; an denique quaedam medulloſi corporis pars, prae caeteris male affecta, iiſdem affectum impertiat; tamdiu erit incertum, dum natura nervoſa adeo nos latebit. Certe ego, quo modo metus cum moerore vim nervoſam afficiant, niſi quod et firma nervoſa et iis proprium elaſticum humorem afficere videantur, dicere non auſus; ad effecta exponenda, et quae corporis actiones potiſſimum laedantur, dicendum properabo.

Ergo cum metu moeror has corporis compoſitas actiones, primum animatas, tum vitales, poſtremo naturales, adficiunt.

Quod ad animatas ſeu animales ut vulgo dicuntur attinet; intellectus facultates omnes perturbantur; animus inſtrui ad cogitandum nequit, cujus imaginum et notionum omnium ordo ſolitus mutatus peſſundetur; memoria labaſcat, neque ullus ejus ſenſus, ſolitis

litis cauſis, ſeu rerum externarum aut internarum impulſibus, rite contra reſpondeat.

Labant ſenſus externi, univerſi; id quod videndi, audiendi, tangendi imminuta poteſtas, et frigus toto corpore ſine vera cauſa ſentitum, aperte docent.

Nec vires motrices minus deficiunt. Muſculi ſui vultum ſolito vigore nequeunt componere: Quem languor, moeſtitia, dejectus extremus, oculus luridus, incertus, iners, reſolutus, deformant. Extremi artus tremunt, vacillant, motum omnem refugiunt. Ubique reſolutio, ubique ſpaſmus, incredibiliter torpentes figit. Ut vero

Ad actiones vitales tranſeam; arteriarum et cordis percuſſus nullum certum ſervant ordinem; modo tardiores, ſaepius celeriores et veloces; ſemper debiles, et uſque eo ſaepe, ut a digito medici ſentiri nequeant.

Neque cordis actioni diſſimilis multum ſpiritus quotidie reperitur. Qui, ut plerumque celer, ſubinde interceptus, ita aliquando plenior animadvertitur. Verum ſic quoque, ob ſanguinis per pulmones tranſitum difficilem, praerumpitur. Unde circa praecordia loca tanquam pondere preſſa laborant.

Postremo,

Postremo, e facultatibus naturalibus ſolitum cibi deſiderium perit. Ventriculus cum ſumma anxietate, aliquando etiam ſed rarius ad nauſeam creſcente, inflatur. Quo veriſimilius eſt, totum alimenti canalem eadem inflatione premi. Idem hic reſolvitur, ut ſtercus, neſcientibus hominibus, elabi ſolitum probat.

Vitiantur et reliquae excernendi vires. Urinae copia auctae creber ſtimulus eſt; ideoque crebra meiendi voluntas. Eadem limpida praeter naturam, pallens, ſine odore, ſine ſapore, exit. Quae res, quantum eam excernens vis deficiat, oſtendit. Item minus ſolito perſpirari videtur, pro qua naturali excretione gelidi circa caput aut quaſdem partes madores diffluere ſolent; ut non ſine cauſa, aucto ſudore, perſpirationem imminui Sanctorius judicarit. Supra dicta et metus et moeroris effectus comprehendunt; niſi quod huic praeterea propria magis ſunt, ſubinde ſuſpiria alto pectore ducta, ſubinde lachrymae fuſae.

Hic non omittendum videtur, contagionem, quatenus poteſtas ſedans ſit, haud invalidam noſtrae febris cauſam eſſe poſſe. Cujus actio ſedans pari modo explicanda eſt ac frigoris et animum reprimentium affectuum

ſupra

ſupra comprehenſorum nocens poteſtas. Eadem pro fermento agens, ſeque intus in corpore propagans, et alia corpora in febrem conjiciens, ad febrem putridam pertinet, a noſtro propoſito aliena.

Cauſae Proximae factum periculum.

Nunc demum in re maxime omnium obſcura, ſcilicet febris nervoſae natura aut cauſa proxima, quam maximi viri fruſtra quaeſiviſſe videntur, conjectura noſtra periclitandum eſt. Ubi, ſi erraverimus, nam non errare non eſt ſperandum, tamen vel conatus utilitas, ſi non laudem, veniam certe, merebitur.

Ergo, febris hujus in parte nervoſa et ex ea in cerebro naturam quaerendam, autumo. Quae res eo minus dubitanda erit, quod omnia morbi ad talem opinionem ducunt. Quam cerebri conditionem, debilitatem eſſe, tam notae morbi quàm curatio oſtendunt. Quod, ſi haec ipſa debilitas unde et qualis eſſet, quove pacto omnes corporis actiones in partem traheret, aut hanc potiſſimum febrem crearet, nec aeque quemlibet alium morbum in debilitate poſitum inferret, explanare etiam poſ-

ſem;

ſem; propoſitum tenuiſſe, et veram hujus febris naturam aſſecutus eſſe dicerer. Verum, in hoc cardine labor omnis vertitur. Neque dici prope amplius, in praeſente legum nervoſarum ignorantia, poteſt, quam cauſas remotas, ante quodammodo explicatas, in vim nerveam agendo, hujus in omne corpus motus peragi impedire. Et, cum totum animalium robur in vi nervea ad omnes partes rite perveniente conſtet, ſi hac quodammodo privantur, ut debilitentur omnes neceſſe eſt. Porro, praeter debilitatem, quoniam eadem vis nervoſa in partes motrices diducta tenſionem quandam, vim tonicam dictam, ideoque et firmitudinem, iis parit; ſequitur, deficiente ea vi, ut omnium illarum partium tenſio quoque deficiat. Sed, debilitatem et tenſionis defectum eſſe ſpaſmorum cauſam, manifeſtum eſt. Ergo partes muſculoſae ſpaſmis, ut factum hic videmus, adficientur. Porro, ſi eadem cauſa parte contineretur, effectum quoque intra partem magis conſtiturum credibile eſt. Neque noſtrum argumentum movet, quod, ut in hyſteria, hypochondriaſi, epilepſia, et multis aliis malis nervoſis quae ſine febre ſunt, obtinet, etiam unius partis tenſio mutata latius et ad totum corpus ſerpit: Dum-

modo

modo concedatur, quod inficiandum non videtur, ubicunque tenſio ſeu potius vis tonica, non enim adeo de mechanica hic agitur, deficit, ubicunque eſt debilitas; ſi ea pars motrix eſt, eam ſpaſmis, deficiente vi tonica motus aequales ſervante, fore opportunam. Quocirca, cum vis nervoſa et tonica prae caeteris in ſummi corporis vaſa extrema, ob cerebri debilitatem per cauſas remotas factam, non perveniat; ideo ſummum corpus, prae caeteris, ſpaſmis laborabit. Verum, cum ſummi corporis ſpaſmi omnibus febres communes ſint, quid ſit diſcrimen, quo haec clarius innoteſcat, anquiramus. In febribus, ubi totius corporis robur non detritum eſt, ſpaſmus, cerebri actionem et nervoſas oſcillationes impediendo, facit ut hae primo quidem debilitatae, mox, per elaſticam naturam impetu recuperato, validius contra reſiſtant, reagant, perſtent, nec deſinant donec ſpaſmum, cujus nunc effectum pro ſtimulo iis eſt, praevalentes demum ſuperent. Igitur, cum ſpaſmus ipſe in debilitate conſiſtens, et motus nervoſos primo ſemper inſuper debilitans, mox tamen ipſos hos motus ſuſtentet; ita, quo major ejus actio eſt, eo etiam majores motus fore eoſdem, et cerebri contrariam actionem,

actionem, adparet. Sed cum ipſi ii motus, prout majores aut minores ſunt, ita majorem aut minorem vim febrium modum conſtituant, et febres rurſus, quo majores, eo breviores eſſe ſoleant; dubium non eſt quin ea febrilis brevitas, motuum vehementiae, ſpaſmum eo citius ſuperantium et febrem finientium, debeatur. Itaque, hoc ubi fit, nonnullae febres poſt unam, alii poſt duas, tres, aut non multas acceſſiones, ſolvuntur.

Contra, ubi ſpaſmus major eſt quam ut cerebri reſiſtens poteſtas eam facile ſuperet, aut etiamſi ſpaſmus magnus non eſt; tamen, ſi extrema cerebri debilitas oſcillationes imminutas reſtituere et debitos motus excitare facile nequeat; in utravis re, febrem fore longam et debilitatem iſtam cerebri, ad omnes corporis actiones pervenientem, magnam ubique futuram, non inficiandum eſt. Quinetiam, ut ſpaſmus ab initio et ſua ſemper ſponte oſcillationes ſeu motus nervoſos debilitat impeditque; ita, niſi citius tollitur, eoſdem debilitare pergit; vel hoc ipſum, quod motus ſaepius aut diutius renovantur, eorum vim imminuit. Quod quidem omnia et ad ſecundam et ad adverſam valetudinem pertinentia firmant.

ſirmant. In ſecunda valetudine, nonne acti-ones corporis eo citius corpus delaſſare, et ſomnum ac quietem eo magis neceſſariam reddere, quo vehementiores ſunt, videmus: Nonne in febribus intermittentibus, ubi omnium maximi motus de quibus agitur eſſe apparent, ob id ipſum quia unaquaeque acceſſio ſpaſmum ſolvit, et tam requietis quam integrae ſanitatis intervallum liberum permittit, ii motus aequa vehementia abſoluto intervallo redeunt? Nonne in febribus cum totius corporis habitus inflammatione, ubi proxime intermittentium naturam, iidem motus primo tempore, propter magnum cerebri et corporis robur, vehementiſſime peraguntur, ii tamen poſt aliquot acceſſiones multo imbecilliores fiunt? Poſtremo, nonne omnes animalium actiones eidem legi parent, et ſimiles habent rationes? Profecto naturae, ut in aliis rerum ſpeciebus, ita in hac re, certi fines, terminus certus haeret. Quo minus dubites in febribus nervoſis idem quoque fieri.

Ex quibus omnibus rebus et argumentis, remotas cauſas primum cerebri et nervoſas actiones, praecipue in extremis ſummae cutis vaſis debilitare, et vim tonicam delere; inde ſpaſmum, et praecipue in iiſdem partibus oriri,

ſpaſmum eaſdem actiones impediendo contrariam cerebri reſiſtentis actionem concitare, febrem formare; poſtremo febrem, propter ſpaſmum permanentem, cerebri debilitatem, eamque aſſiduis acceſſionibus et ipſam moram auctam, exiguam, longam, et uno verbo nervoſam reddi, concludo.

Judicium Eventus.

Supervacuum foret, quotquot ſigna, ſive ſalutis, ſive perniciei, ſive incerti eventus ſint, exilius percurrere; ſiquidem multa huc pertinentia, quatenus judicium ſui recipiant, in hiſtoria antecepi. Alia ancipitis adeo naturae ſunt, ut in neutram partem certi quid ſignificent. Solum hoc dicam, ſi iis diebus qui judicatorii habentur, arteriarum percuſſus ex tenuibus et exilibus majores et pleniores, item urina ex limpida et tenui coloratior et craſſior evadat, aut ſigna cerebri debilitati decedant, de futuro bene ſperandum.

Contra quae mala ſunt et perniciem denunciant, ea, in hiſtoria ordine quo incidunt memorata, inde repetantur.

Ratio

Ratio Medendi.

Quoniam, prae cerebri debilitate ſpaſmum ſummi corporis non tolli, ſupra oſtendi; ideo duo medendi conſilia mihi placent:

Primum, Spaſmum ſolvere;
Deinde, Cerebri actionem roborare.

Quibus quidem eadem fere remedia reſpondent, ut vix opus diſcrimine ſit. Ergo, ubi circa initia, quod aliquando ſit, aliquid inflammationis ſubeſt, id ſanguinis detractione ſolvatur. Cujus uſus ſit et cautior et parcior; ne corpus ſic debilitatum futuram morbi vim parum tolerare poſſit. Nec unquam fere ſanguine, niſi ſemel detracto, opus erit. Qui igitur, ſi, ut ſaepe ſit, ad caput citatus delirium infert, ex arteria temporis aut juguli vena, aut etiam hirudinibus juxta admotis, ad vicinum malum levandum dematur.

Postquam vero jam febris pure nervoſus ſit, quod brevi tempore accidit, ad ſpaſmum, cum ſummi corporis, tum variorum organorum excernentium, ſolvendum primum faciunt

unt emetica. Ea ventriculum, qui cerebro ipſi natura ſenſili proximus eſt, ſtimulando, cerebri actionem excitant. Quae deinde ad alia loca, prout quiſque maxime ſenſibilis eſt, ideoque actionem ejus facillime recipit, nec ad ullum magis quam corporis ſummum perveniet. Simul ipſum cor ſtimulatum liberius eodem ſanguinem percitabit; et utraque via ſpaſmus ſolvi incipiet. Verum, licet emetica huic morbo perquam accommodata ſint; tamen non vomitu ſed nauſea prodeſſe nuper reperta ſunt. Vomitus inutilis eſt, quia nihil fere alienum in ventriculo, ideoque rejiciendum, in hac febre ſubeſt. Idem periculum habet ne concuſſus graves debile corpus inſuper debilitent. Et, cum ſolum emetica, cauſa foramina cutis aperiendi, dentur, intra nauſeam quam lenis nonnullorum emeticorum ſtimulus ciet, ſubſiſtendum eſt. Quam quidem rem ipſa etiam natura, ut interdum fallax, ita ſaepe uſus magiſtra, perinde ac in hac re, ſubmonet. Quem igitur in finem tartarum emeticum reliquis omnibus haud paulo aptius eſt; et quia parvis portionibus agit, et quia ita adminiſtrari poteſt ut ad ſententiam ſatis certo reſpondeat; denique, quod quovis tempore effectum aliquod edit. Quod, ſi ullus temporis delectus

habendus

habendus eſt, cum bis quotidie circa meridiem fere, et circa mediam noctem, haec febris exaſperetur, paulo antequam exaſperetur, commodius medicina datur. Quam tamen hora ſeptima vel octava veſpertina, ſcilicet ante nocturnam acceſſionem, plerumque dare conſuetius eſt. Eadem in media acceſſione non pari commodo datur. Quod vero ad copiam et frequentiam dandi attinet, octava vel quarta grani pars unaquaque hora dimidia plerisque convenit. Sic adhibitum tartarum emeticum remiſſiones longiores et leniores multo reddit. Neque ſpes deeſt per id ſolum interrumpi febrem poſſe. Cujus uſus per aliquot dies experiendus eſt.

Infra purgantia, quae multo ſtimulo agunt, minime conveniunt; quia ſic humoris copiam auferendo corpus jam debilitatum inſuper debilitant, et tenſionem deficientem, ut deficiat magis, faciunt. Verum, cum plerumque in hoc morbo ſanguinis impetus aliquis, praeſertim alvo adſtricta, ad caput aſſurgat, et cerebrum debilitatum premat, ad eum alio revocandum opus eſt alvi mollitie. Quam plerumque ſatis praeſtabit tartari emetici pars aliqua pylorum tranſiens et alvum aperiens. Aut, ſi id ſatis non eſt, lenes humores in alvum

immiſſi

immiſſi eam ducent, inteſtina jucunde fovebunt, et arteriarum extrema per haec diſperſa, et vaſis ſumma cutis numero proxima, relaxabunt.

Veteres Graeci et Romani, ut et Itali praeſentes in hoc morbo aquam frigidam potui ac feliciter dederunt. Quae, licet minus apud nos adhibita, quicquid in febribus cum inflammatione periculum habeat, certe et eo in hac carebit, et auxilio eſſe poterit.

Perspirationem aut ſudorem moventia, ubi tartarum emeticum adhibetur, ſupervacua ſunt. Praeterque hoc, effecti incertiora ſunt; quippe quos major ſed neque aeque certus neque tutus aeque, ſtimulus comitetur. Sales neutros multa premunt incommoda; dum alii, ut ſpiritus Mindereri, niſi magna copia, non agunt; alii injucunde agunt; nulli id potenter quod quaerimus praeſtant.

Magno uſui febri nervoſae ſunt calida fomenta, quae, corporis ſumma relaxando et ſpaſmum tollendo, id extrinſecus quod intus tartarum emeticum praeſtant. Neque adeo ab eorum vi ſtimulante in hac, ac in febribus cum inflammatione, metuendum eſt. Quae, cum minus plerumque commode toti corpori admoveantur, tamen artubus inferi-

oribus

oribus admota, ubi ſpaſmus maxime viget, eo forſitan magis proſunt, quo longius a corde et cerebro illae partes diſtant.

Si fomenta parum ad ſententiam ceſſerint, ad veſicatoria, inſigniter quoque antiſpaſmodica, decurrendum eſt; maxime poſtremo hujus febris tempore, ubi omnis nervoſa poteſtas ad extremam debilitatem redacta vel exhauſta vel oppreſſa eſt; quae capiti raſo admovere aptius eſt. Eadem initio quoque febris, praeſertim capite oxycrato lavato, valido ſunt remedio. Neque ullo ejuſdem tempore vetanda ſunt. Verum eo tamen tempore potiſſimum juvant, quo nihil a ſtimulo eorum metuendum, ſed contra eſt ſperandum. Eadem ſic agunt ut genus nervorum excitent, ſpaſmos ſolvant, et tenſionem corporis partium inter ſe iterum rite librent.

His ſynapiſmi eo deteriores ſunt, quod nullos humores auferunt; quorum tamen ſtimulus, in ſumma jam debilitate, non erit recuſandus.

Restant adhuc duo antiſpaſmodica, camphora et moſchus. Quorum camphora effectus eſt ancipitis; moſchus magnam utilita-

tem

tem promittit, ſed adeo ſaepe impurus eſt, ut copiae datae non ſit confidendum.

Verum, adverſus omnes febres in debilitate nervoſa conſiſtentes, ſummo et potentiſſimo auxilio vinum eſt. In febribus putridis antiſepticam vim, in nervoſis ſtimulantem et roborantem, poſſidet. Quo quidem adverſus debilitatem huic febri propriam magis, et a debilitata cerebri actione ortam, nihil eſt praeſentius. E cujus variis generibus Hungaricum et ex inſulis Canariis advectum, quippe quae generoſa prae reliquis ſint, omnibus anteponantur. Quibus deficientibus, vinum Gallicum rubrum Aquitanum, ſuffici licebit. Idem quo debilius corpus eſt, tanto plus dari convenit; neque id negandum eſt, quod ſanum hominem ebrium reddidiſſet; cujus ideo ſub febris finem etiam plus aſſumendum.

Quod, ſi neque ſupra dictorum remediorum quicquam, ac ne vinum quidem profuerit, et creſcentibus malis tetanus ſupervenerit, ad opiata demum in extrema neceſſitate confugiendum eſt.

Postremo, corticis Peruviani periculum faciendum eſt. Is omnibus febribus extra inflam-

inflammationem poſitis ſummopere prodeſt. Ubi vero corpus reſolutum et debilitatum eſt, firma adſtringendo, vim nervoſam excitando, et idoneum tonum reſtituendo, ſummos uſus praeſtat. Ejus optima forma qua adhibeatur ſicca eſt; aut, ſi eam ventriculi nonnulli parum tolerent, aqua in qua is decoctus, vel vinum aut aqua frigida quibus maceratus ſit, adſumatur.

Quod ad victum attinet, diluentia ſubacida, jucunde roborantia, idonea ſunt. Item omnia irritantia, lux omnis et ſtrepitus, vitentur; corpus quietum, animus tranquillus, ſervetur.

F I N I S.